

Obecná škola (1991)

Jan Svěrák

Když je řeč o nejlepších porevolučních filmech, musíme zmínit i Svěrákovici Obecnou školu. Po sametovém převratu se totiž československá kinematografie stále ještě hledala a teprve se nadechovala k velkým věcem. Na Barrandově nikdo moc nevěděl, jak přistupovat k produkci filmů, neboť už nebylo potřeba podrobovat je kontrolám. Této tvůrčí svobody využil mladý režisér Jan Svěrák, který se již mohl pyšnit fenomenálním úspěchem - měl na kontě studentského Oscara za výrazné Ropáky, kteří učarovali Americké filmové akademii v Los Angeles.

Scénář filmu měl samozřejmě na svědomí jeden z nejlepších českých scenáristů Zdeněk Svěrák, který jej sepsal již před revolucí na popud Víta Olmera. Tomu se líbilo Svěrákovo vyprávění při natáčení filmu Jako jed, kdy autor Jára Cimrmana vzpomínal na své dětství a na osoby, jež jej formovaly. Dohodli se tak, že z toho bude film. Olmer však dal nakonec přednost Tankovému praporu a barrandovská studia váhala, komu film předat. Právě Ropáci však ukázali světu nadějněho tvůrce, který by se osobní látky mohl chopit. A vznikl tak jeden z nejsilnějších celovečerních debutů porevoluční éry.

Podobně jako u zmiňovaných titulů Pelíšky či Občanský průkaz čerpá Obecná škola zejména z vlastních barvitých zkušeností. Subjektivní pohled často dodává snímkům potřebnou emotivitu i autenticitu, z čehož Svěrák uměl vždy dobře čerpat. Zde se zaměřil na svá mladická léta v nadějném období a filmově málo zmapovaném období po druhé světové válce, kdy se československý národ po okupaci nadechoval k velkým věcem, aniž by tušil, že v únoru roku 1948 bude vržen do područí jiných mocipánů.

Obecná škola je přesto protkána dětským optimismem a jakousi naivitou, která doprovází každíčkou scénu. Stačí si jen povšimnout, jak často Jan Svěrák natáčí věci z podhledu a na dospělé postavy se dívá zespodu, jako kdyby chtěl u diváka evokovat pocit dítěte v cizím dospěláckém světě. Ona naivita je navíc plně obsažena v nahlížení na zprvu charismatického učitele Igora Hnízda, jenž je pro mladé chlapce ztělesněním jejich poválečných ideálů. Otec i syn Svěrákovi však do svého příběhu zakomponovali nevšední téma, s nímž se přesto každé dítě někdy v životě setká - ztráta ideálů a potřeba vyrovnat se s tím, že můj vzor může být v jádru zcela odlišný, než jsem doufal.

Snímek a) z filmu Obecná škola.

Snímek b) z filmu Obecná škola.